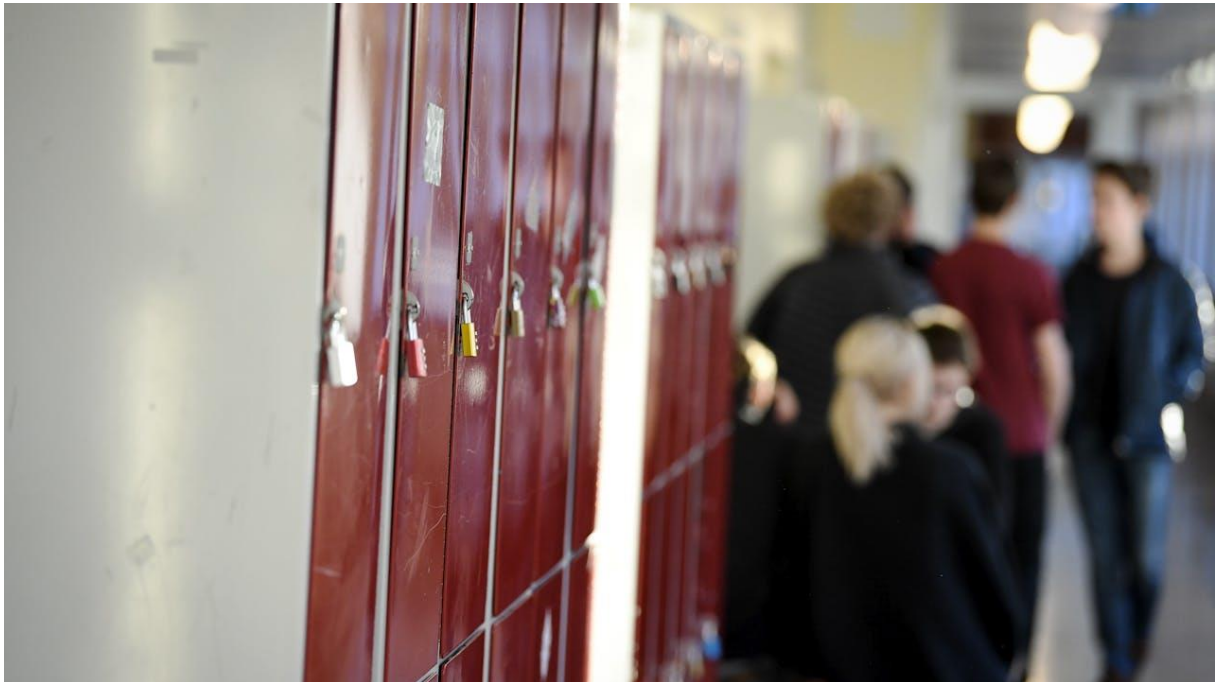

Debatt: Förbättra undervisningen om ANDTS på mellanstadiet

Publicerad i fredags kl. 07:45

Pontus Lundahl/TT

Skolan är en viktig arena för både förebyggande insatser, skriver debattörerna.

Detta är en debattartikel.

Det betyder att innehållet är skribentens egna uppfattning.

Skolan är en viktig arena för både förebyggande insatser och tidig upptäckt, skriver Västerbottens Läns Nykterhetsförbunds skolgrupp.

Har skolornas ANDTS-undervisning (alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar) aktualiserats till följd av sjunkande ålder på barn som är inblandade i drogrelaterad kriminalitet? Har ANDTS-undervisning för barn i årskurserna 4 – 6 utvecklats för att försöka förebygga detta? Svaret är troligen nej, utifrån en mindre enkätstudie som gjorts i länet.

Tidiga och samordnade insatser bör ses som en social investering för framtiden. Att satsa på barn och unga i ett tidigt skede är en långsiktig investering som samhället får igen mångfalt senare. I Socialstyrelsens och Skolverkets rapport "Satsa tidigt, tänk långsiktigt!" får verksamheter stöd i arbetet med att förstå ekonomiska incitament och skatta det samhällsekonomiska värdet av tidiga och förebyggande insatser för barn och unga.

Regeringen har konstaterat att barn idag riskerar att dras in i drogrelaterad kriminalitet och åldern på inblandade sjunker ner mot mellanstadieåldern. I ett utredningsuppdrag från regeringen, 2023, konstateras att "allt fler barn och unga dras idag in i kriminalitet. Samtidigt står socialtjänsten med verktyg som inte är anpassade för dagens utmaningar. Det är inte hållbart."

Detta kopplas även till elevernas deltagande i undervisning i skolan. Skolverket beskriver att man vill utveckla arbetet med att förebygga normbrytande beteende. Metoder ska som regel handla om arbete på allomfattande nivå, inte enbart för elever som redan uppvisar problematik. Som framgångsfaktorer i detta arbete lyfts exempelvis vikten av att prioritera det förebyggande arbetet.

Där allmän undervisningen om bruk och missbruk av alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar (ANDTS) bör kunna spela en viktig roll!

Skolan är en viktig arena för både förebyggande insatser och tidig upptäckt. Trots det upplever många skolor att det finns brister i både resurser, kunskap och i policyarbete kring alkohol, narkotika, doping och tobak. Rektorererna har det övergripande ansvaret för det pedagogiska arbetet i skolan och deras attityd till olika ämnen blir därför avgörande, exempelvis för vilket utrymme som ANDTS-undervisningen får. Utifrån detta har vi från Västerbottens läns Nykterhetsförbund (VLN) arbetat med att undersöka attityden till vikten och värdet av ANDTS-undervisning bland rektorer i Västerbotten.

På länsnivå och i kommunerna finns ANDTS-samordnarna som bland annat har i uppgift att lyfta och samordna arbetet med dessa frågor. Deras uppgift är även att lyfta fram aktuellt pedagogiskt ANDTS-material till skolor men den bild som vi får när vi tillfrågat samordnarna är att de endast i begränsad omfattning arbetar mot skolor förutom de som arbetar i Skellefteå och i Umeå.

Via en enkät som tog drygt 10 minuter att besvara som skickades ut till samtliga rektorer med ansvar för mellanstadiet i länets alla kommuner tänkte vi oss att kunna få en bild av hur de prioriterade ANDTS-undervisningen. Trots tre påminnelser svarade endast 16 av 73 på den utsända enkäten, en svarsfrekvens på 22 %. Detta i sig kanske kan visa att frågan inte fått den prioritet som dagens läge borde innebära.

Undervisning om ANDTS är en viktig del i arbetet för att minska risken för att bruket och därmed även kriminalitet fortsätter att sjunka neråt i åldrarna. Möjligheten att påverka inställningen finns troligen tidigt så att värderingar och åsikter om användandet av alkohol och andra droger inte etablerats.

Skolan behöver vässa sitt arbete med dessa frågor och utveckla metoder som har stöd i litteratur och forskning om hur attityder påverkas och förändras. För detta behövs resurser, kunskap och policyarbete kring alkohol, narkotika, doping och tobak vid länets skolor. Det går att förebygga ohälsa och andra problem kopplade till alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar konstaterar Folkhälsomyndigheten.

Västerbottens Läns Nykterhetsförbunds skolgrupp

Mats Lundström